

بررسی ساختاری ظاهر کتابهای ادبیات فارسی عمومی سال اول، دوم و سوم دبیرستان

شهریانو سیاه‌چین

دکتر غلامرضا رحمدل

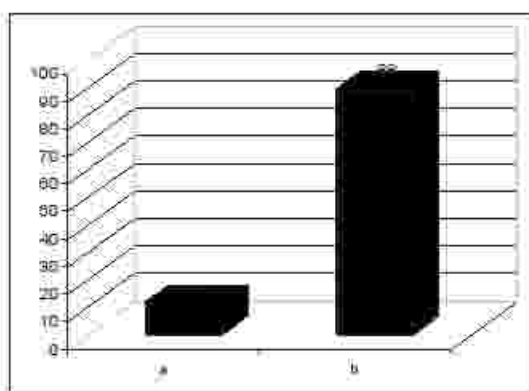
مقدمه

برخورداری کتاب درسی از ساختار ظاهری مناسب و جذاب یکی از عوامل مؤثر در یادگیری آن است. نحوه تنظیم و آرایش شکل ظاهری کتاب درسی در ترغیب خواننده به مطالعه و یادگیری و همچنین ماندگاری مطالب و بخشهای مختلف کتاب در ذهن خواننده تأثیر زیادی دارد این تأثیر به خصوص در دانش‌آموزان مقطع متوسطه با توجه به سن و روحیات آنان چشمگیرتر است. از این رو ما در این مقاله به بررسی شکل ظاهری سه کتاب ادبیات فارسی عمومی سال اول؛ دوم و سوم دوره دبیرستان پرداخته و مواردی از جنبه‌های قوت و ضعف کتابها را به منظور تقویت جنبه‌های مثبت و رفع برخی از کاستیها ذکر می‌کنیم.

بررسی شکل ظاهری کتابها. موارد زیر می‌تواند در ارزیابی شکل ظاهری کتاب مد نظر قرار گیرد:

1. حجم کتاب: حجم کتاب درسی نباید غیر متعارف باشد. اگر کتاب خیلی قطور باشد به راحتی نمی‌توان آن را در حالت و وضعیتهای مختلف مطالعه کرد. (رضی، ۱۳۸۵، ص ۲۰۰). همچنین حجم کتاب درسی باید متناسب با ساعات در نظر گرفته شده برای تدریس آن کتاب باشد.
- کتابهای ادبیات فارسی عمومی مقطع متوسطه در سال اول و دوم هر کدام شامل ۲۴ درس و کتاب سال سوم دارای ۲۵ درس است. هر سه کتاب دارای مقدمه، فهرست عنوان فصلها و درسها، واژه‌نامه، اعلام و فهرست منابع و مأخذ می‌باشد. حجم کل کتاب سال اول، ۱۹۶ صفحه؛ کتاب سال دوم، ۲۰۴ صفحه؛ و کتاب سال سوم، ۲۱۲ صفحه است. حجم کتابها ادبیات فارسی عمومی در سالهای اول، دوم و سوم مقطع متوسطه غیر متعارف نیست، اما از آنجا که تعداد درسها و متنهای گنجانده شده در کتابها زیاد است و همچنین بعضی از درسها به دلیل طولانی بودن و وجود جملات، عبارات، ابیات، لغات و اصطلاحات دشوار در آنها که برای دانش‌آموزان نا آشنا و مشکل است، لازم است که دبیران آنها را در کلاس معنی کرده و توضیح دهند.

بنابراین وقت بیشتری می‌گیرد و ممکن است به راحتی در یک جلسه تدریس تمام نشود و از طرفی پرداختن به قسمتهای مختلف تشکیل دهنده هر درس مانند «بیاموزیم»، «ها»، «خودآزمایی»، «ها» و ... غیره با توجه به وقت و زمان محدود (دو ساعت در هفته) در نظر گرفته شده برای تدریس این کتابها و با در نظر گرفتن پرسشهای شفاهی در کلاس، تعطیلات رسمی، تعطیلات احتمالی، هفته‌های امتحان و فرجه امتحانی برای دانش‌آموزان و تعطیلات سال نو، می‌توان گفت، حجم کتابهای ادبیات فارسی عمومی در هر سه سال تحصیلی اول، دوم و سوم مقطع متوسطه زیاد است. بر اساس نتایج نظر سنجی در نمونه‌ای ۱۰۰ نفری از دبیران ادبیات فارسی شاغل در استان گیلان ۸۹ درصد از دبیران معتقدند با توجه به حجم کتابها ساعات در نظر گرفته شده برای تدریس در یک سال تحصیلی کافی نیست.

— نمودار نتایج نظر سنجی در رابطه با تناسب ساعات در نظر گرفته شده جهت تدریس در

یک

سال تحصیلی با توجه به حجم کتابها. ● وجود تناسب ● عدم وجود تناسب.

در قسمت مقدمه کتابها ذیل «نکاتی در شیوه‌های مطلوب تدریس» چنین آمده است: ۱- در تدریس این کتاب از شیوه‌های تدریس فعال مانند بحث گروهی استفاده شود. بهره‌گیری از وسایل و ابزارهای کمک آموزشی مانند تصویر، فیلم، نوار صوتی و ... گذشته از تنوع آفرینی، در تسهیل امر فراگیری مؤثر است. ۲- برای فعال شدن کلاس می‌توان دانش‌آموزان را در بررسی متون نظم و نثر شرکت داد و با شیوه بحث گروهی پیامها، درون مایه و ویژگیهای ادبی نوشته‌ها را مشخص کرد. ۳- چون یکی از اهداف آموزش کتاب ادبیات، تقویت فن بیان دانش‌آموزان است، در تدریس توجه به این موضوع بایسته است به طوری که جایگاه ارزش‌یابی‌های شفاهی در طول هر نیم سال حفظ گردد. ۴- نحوه صحیح قرائت متون باید آموزش داده شود و اهمیت آن در طول تدریس و هنگام امتحان مدنظر باشد. ۷- از مهارتهای زبانی به ویژه صحبت کردن و نوشتن در درس ادبیات بیشتر بهره گرفته شود. و در فعالیتهای کلاسی در طول نیم سال، ارزش آن حفظ شود. ۸ و از دبیران خواسته شده است که این نکات را مدنظر داشته و در تدریس کتابها از این روشها در کلاس استفاده کنند. این نکات زمانی از طرف دبیران قابل اجرا است که ابتدا فرصت کنند هر درس را خود و یا با کمک دانش‌آموزان حداقل یک بار در کلاس قرائت کرده و لغات، عبارات و نکات مشکل و مبهم درس را توضیح دهند تا بتوانند به بحث گروهی، استفاده از ابزارهای کمک آموزشی و تنوع آفرینی در کلاس

بپردازند در صورتی که بیشتر درسها و متون آورده شده در کتابها به دلیل سنگینی لغات و اصطلاحات و حجم زیاد آن حتی به راحتی در یک جلسه تمام نخواهد شد؛ مثلاً درسهای مانند «سَمک و قطران»، «رستم و سهراب» (۱) و (۲)، از کتاب سال اول؛ «رستم و اسفندیار» در امواج سنه» از کتاب سال دوم و ... غیره.

یکی از راههایی که برای تعدیل درسها و بهره‌گیری بهتر و بیشتر از روشهایی که در قسمت « نکاتی در شیوه‌های مطلوب تدریس » آمده این است که متنهایی که لغات و اصطلاحات مشکل در آنها زیاد و حجم آنها نیز زیاد است (مثل داستان « سمک و قطران ») می‌توان برای ارائه آسانتر آنها به دانش آموزان و در عین حال آشنا کردن دانش آموزان با متون نثر قدیم، بخشی از این درس را با زبان امروزی و معیار و قسمتی از آن را نیز به زبان اصلی خود کتاب بیاوریم. حجم زیاد اثر موجب می‌شود هدفهای آموزشی، تحت‌الشعاع به موقع تمام کردن کتاب قرار گیرد و معلم نتواند از روشهای فعال تدریس از قبیل: بحث گروهی، استفاده از وسایل تکنولوژی امروزی، و ... استفاده کند و همچنین فرصت نمی‌کند فراگیران را مورد سنجش و ارزیابی قرار دهد. دو راه وجود دارد: یکی این که ساعات تدریس ادبیات افزایش یابد که معمولاً به بهانه تنوع مطالب آموزشی بعید به نظر می‌رسد. راه چاره دوم این که حجم کتابهای درسی ادبیات فارسی کاسته شود که البته این کاهش با حذف برخی درسهای غیر ضروری امکان پذیر است.

۲. برقراری تناسب میان حجم فصلهای مختلف کتاب: کتابهای ادبیات فارسی عمومی سال اول و دوم مقطع متوسطه دارای نه فصل است و عنوان فصلها در کتاب سال دوم با تفاوت جزئی در برخی فصلها، تکرار عنوان فصلهای سال اول است. کتاب سال سوم دارای ۱۰ فصل است که عنوان فصلهای این کتاب نیز تقریباً تکرار عنوان فصلهای سال اول و دوم می‌باشد و فصل دهم آن با عنوان ادبیات عرفانی آمده است. در هر سه کتاب سال اول، دوم و سوم تقسیم بندی فصلهای مختلف کتاب به این شکل است که بعضی فصلها شامل ۳ درس و بعضی فصلها شامل ۲ درس است که با در نظر گرفتن « شعر حفظی »، « آورده‌اند که ... » و « بیاموزیم » تقریباً تناسب میان حجم صفحات هر فصل با فصلهای دیگر رعایت شده است.

۳. کیفیت حروف نگاری کتاب: کیفیت حروف نگاری (تایپ) نیز از عوامل جذابیت کتاب است. مثلاً استفاده از حروف متفاوت در متن (تفاوت نوع حروف، اندازه حروف و رنگ حروف) جهت برجسته کردن برخی از نکات علاوه بر آن که باعث جلب توجه خوانندگان به نکات اصلی متن می‌شود موجب چشم نوازی صفحات کتاب نیز خواهد شد. (رضی، ۱۳۸۵، ص ۲۰۰).

خط اصلی در متن کتاب سال اول خط نستعلیق است اما در قسمت مقدمه، اهداف کلی کتاب، اهداف کلی فصلها، درآمدها، توضیحات، خودآزمایی، و واژه‌نامه از خط متفاوت یا خط متن اصلی کتاب استفاده شده است. در سراسر کتاب سال دوم و سوم نیز فقط از یک خط (خط معمول کتابی) استفاده شده است و فقط در قسمت عنوانها همان خط بزرگتر و سیاه‌تر می‌شود. بهتر بود در هر سه کتاب از خطها، نوع حروف و اندازه‌های متفاوت استفاده می‌شد؛ این کار یادگیری و یاد آوری قسمت‌های مختلف کتاب را برای دانش آموزان

آسانتر می‌سازد؛ مثلاً درسهایی که تلفیقی از نظم و نثر هستند، (برای نمونه، درس اول از کتاب سال اول) رزم رستم و سهراب) را می‌توان قسمتهای نظم آن را با خط نستعلیق و توضیحات لابه‌لای بیتها را با خط معمول کتابی آورد. همچنین می‌توان قسمتهای مختلف هر سه کتاب، مثلاً توضیحات بالای درسها، پیاموزیم‌ها و توضیحات بعد از درس را با خطی متفاوت از خط متن اصلی کتاب آورد؛ این کار باعث جلب توجه دانش آموزان شده و آنان را به مطالعه ترغیب می‌کند. «با شیوه‌های مختلف می‌توان به خواننده متن کمک کرد تا با تسهیل فرایند پردازش به مطالعه بپردازد و یکی از این روشها توجه دادن خواننده به نکات ویژه است؛ با طراحی خاص کتاب از طریق به کارگیری حروف متفاوت، از قبیل حروف ایتالیک، حروف پررنگ یا حروف درشت می‌توان نکات خاص را برجسته کرد (لیبونکا، ص ۱۸۸). حتی با انتخاب رنگهای گوناگون که از لحاظ روانی بیشترین تأثیر را بر درک مخاطب داشته باشد می‌توان به بهبود کتاب کمک کرد.» (آرمن، ۱۳۸۴، ص ۴۶)

۱. کیفیت صفحه آرای: صفحه آرای در کتابها باید به گونه‌ای باشد که علاوه بر زیبایی صفحات زمینه ساز بهره‌وری کافی برای ارائه مطالب بیشتر باشد. صفحه آرای کتاب شیوه طراحی ساختمان است و گرافیک با مشورت ویراستار و تأمل در فهرست مطالب کتاب و فصل بندی مشخص خواهد کرد که در آغاز هر فصل، که همچون اتاقی است، چه درگاه و دری بسازد تا خواننده با دیدن آن احساس کند که وارد فضای جدیدی شده است. (رضی، ۱۳۸۵، ص ۲۰۱)

شناختنامه هر سه کتاب ادبیات فارسی عمومی سال اول دوم و سوم مقطع متوسطه در صفحه دوم کتاب آمده است. در صفحه سوم (برگ دوم) از هر سه کتاب، تصویر عکسی از امام خمینی (ره) و پایین عکس گفتاری از ایشان آورده شده است؛ البته بهتر بود عکسی که از امام خمینی (ره) در کتاب سال دوم آورده شده با زمینه روشن انتخاب می‌شد. پس از بیان مقدمه در هر سه کتاب که سخنی با معلمان و شیوه‌های مطلوب تدریس است، در صفحه‌ای جداگانه داخل کادر مربعی شکل اهداف کلی هر کتاب در هفت مورد عنوان شده است.

در کتاب سال اول در صفحات آغاز ۹ فصل کتاب (صفحه عنوان و اهداف کلی فصل) تصویری مشترک برای صفحه آرای آورده شده و این تصویر تا پایان کتاب در صفحه آغاز همه فصلها تکرار شده است؛ تصویر چند کتاب بر روی میز با پنجره‌ای که به سوی باغی سرسبز و زیبا که پرندگان در آن در حال آواز خواندن و پرواز هستند باز شده است، این تصویر البته تصویر زیبایی است اما کمکی برای زمینه سازی و آشنایی مخاطب با مطالب و محتویات فصلها نمی‌کند. برای صفحات آغاز هر فصل می‌توان تصاویری آورد که تا حد امکان باعث تجسم چشم اندازی کلی از محتوای مطالب فصل در ذهن دانش آموزان شده و آنها را از نظر ذهنی آماده ورود به آن فصل سازد.

در کتاب سال دوم در صفحه آغاز هر فصل برای صفحه آرای شکل‌های تصاویر متفاوت آورده شده است که بین بعضی از تصاویر آورده شده برای صفحه آغاز فصلها در این کتاب با محتوای مطالب آن فصل تناسب

و هماهنگی وجود دارد. مثلاً تصویر آورده شده در صفحه آغاز فصل اول (انواع ادبی) و نیز تصویر آمده در صفحه آغاز فصل سوم (ادبیات پایداری) این کتاب تا حدودی خواننده را از نظر ذهنی آماده ورود به آن فصل می‌سازد. و این همخوانی تصاویر با مطالب فصلها از مزیت‌های تصاویر آورده شده برای ابتدای فصلها می‌باشد.

در کتاب سال سوم نیز مانند کتاب سال اول تصویری (شکل طوطی) مشترک برای صفحه آغاز ۱۰ فصل کتاب تکرار شده است که مناسبتی با محتوای فصلهای مختلف کتاب ندارد. فضای برنامه درسی مانند فضای یک اتاق مسکونی نیست که صاحب اتاق بنا به ذوق و سلیقه خود در دیوار اتاق برای مثال عکس یک عقاب در حال پرواز را نصب می‌کند و در دیوار دیگر تمثالی از یک شخصیت مورد علاقه خود را قرار می‌دهد و در دیوارها و مکانهای دیگر نیز به همین ترتیب، فضای برنامه درسی فضای یادگیری است و تصاویر و عکسها باید مفهوم و حمایت‌کننده دیگری و تسهیل‌کننده حصول هدفهای آموزشی باشند. (ملکی، ۱۳۷۹، ص ۶۹)

در هر سه کتاب حکایت‌هایی که با عنوان «آورده‌اند که...» یا شعرهایی از شاعران معاصر و گذشته به صورت دو پیتی آمده است که داخل کادرهای مستطیل و مربع شکل سبز، صورتی و یا آبی کم رنگ جا داده شده‌اند که این کار برای جلب توجه و ترغیب دانش آموزان مناسب و خوب است.

در قسمت بالای خودآزمایی‌های کتاب ادبیات فارسی (۲) داخل کادر مستطیلی تصویر پسری در حال مطالعه و نوشتن نقاشی شده و این تصویر در بالای سمت چپ تمام خودآزمایی‌ها تا پایان این کتاب تکرار شده است؛ هر چند ممکن است در نگاه اول این تصویر پیش آید که این تصویر در آموزش و یادگیری دانش‌آموزان تأثیری ندارد، اما بهتر بود به جای تکرار این شکل یک در میان تصویر دختری در حال مطالعه آورده می‌شد. زیرا «نیازها و ویژگیهای جنسی یادگیرنده لازم است در کل آموزش و برنامه درسی مورد توجه قرار گیرد و شرایط آموزشی به گونه‌ای باشد که به احساس تبعیض و نابرابری منجر نگردد. در شخصیت‌سازی در کتابهای داستانی کودک و نوجوان لازم است شخصیت‌های مثبت هر دو جنس را شامل شود. در غیر این صورت این امر می‌تواند به طور غیر مستقیم بر حسن ارزشمندی مخاطبین جنس مخالف تأثیر منفی بگذارد. این نکته محذود به متون و آثار داستانی نمی‌شود بلکه لازم است در تنظیم و ارائه دیگر نمونه‌های هنری نیز مورد توجه قرار گیرد. در مجموع، توجه به ویژگیها و نیازهای سنی و جنسی نه تنها موجب می‌شود که اثر هنری از گیرایی برخوردار گردد، بلکه مهمتر از آن نقشی است که در الگوهای مطلوب جنسی کودکان و نوجوانان به عهده دارد. یعنی آنان را در جهت پذیرفتن نقشی متناسب با طبیعت خود و هماهنگ با نیازها و انتظارات جامعه مهیا سازد. بنابراین در هدایت و جهت دادن کار کودکان و نوجوانان و پرورش مناسب آنان، و نیز در تشخیص ناهنجاریهای رفتاری و رفع این گونه موارد، ضرورت در نظر داشتن ویژگیها و نیازهای جنسی مورد تأکید قرار دارد. همین امر لازم است در انتخاب دیگر آثار ادبی و هنری، از جمله انتخاب

داستانها و پیش نهاد سوره‌هایی جهت تقاضای نیز مورد توجه قرار گیرد.^{۱۱}
(میرزا بیگی، ۱۳۸۰، ص ۱۷۶-۱۷۷).

۵. صحافی کتاب: کیفیت صحافی در کتابهای درسی بسیار مهم است، زیرا کتاب درسی وسیله کار [دانش‌آموزان است] و از آن هم در مدرسه و هم در محل سکونت و غیره استفاده می‌کنند؛ کتاب باید طوری صحافی شود که با استفاده زیاد شیرازه آن از هم نپاشد (همان، ص ۲۰۱). در مورد سه کتاب مورد بررسی می‌توان گفت که صحافی و ته چسبی هر سه کتاب ادبیات فارسی عمومی سال اول، دوم و سوم مقطع متوسطه از کیفیت خوب و مناسب برخوردار است.

۶. نوع کاغذ کتابها: نوع کاغذ به کار رفته در کتابهای درسی نیز مهم است. برای این کار استفاده از کاغذ مرغوب در حدی که به افزایش بیش از حد قیمت کتاب منجر نشود توصیه می‌شود.
(رضی، ۱۳۸۵، ص - ۲۰۱)

در مورد کتابهای مورد بررسی باید گفت، نوع کاغذ به کار رفته برای کتاب سال اول و سوم از نوع کاغذ مناسب و سفید است؛ اما کاغذ مورد استفاده در کتاب سال دوم ادبیات فارسی عمومی گاهی رنگ است که باعث بی روحی فضای حاکم بر کتاب شده، کسالت دانش‌آموزان را موجب می‌شود و تأثیر خوبی در مخاطب ایجاد نمی‌کند، بهتر است کاغذ مورد استفاده برای کتابهای درسی (مخصوصاً کتابهای درسی مقطع متوسطه با توجه به روحیات و سن و سال دانش‌آموزان این مقطع از کاغذ جنس مرغوب و سفید باشد).

۷. نوع جلد و طرح کتابها: همچنین نوع جلد کتاب اهمیت زیادی دارد؛ زیرا جلد کتاب مانند نمای بیرونی ساختمان است و نخستین برخورد خواننده با کتاب، دیدن جلد آن است. کیفیت نوع و جنس جلد کتابهای درسی و همچنین خوش طرح و خوش رنگ بودن آنها در صورتی که با سادگی طرح همراه باشد زمینه ساز همسویی عاطفی [دانش‌آموزان] با کتاب و محتوای آن خواهد شد. طرح جلد کتاب شامل طرح روی جلد، پشت جلد و عطف کتاب می‌شود (همان، ص ۲۰۱)

نوع جلد در هر سه کتاب مورد بررسی از جنس مقوای کارتی مرغوب و پشت سفید است. طرح روی جلد کتابها به این شکل است که بالای سمت چپ هر سه کتاب آرم جمهوری اسلامی و پایین آن عنوان کتاب با حروف درشت نوشته شده است؛ روی جلد کتاب سال اول در قسمت پایین عنوان کتاب، داخل کادر مربع شکل تصویر مولوی و آرامگاه او به چشم می‌خورد و پشت جلد این کتاب تصویر عکس استاد بدیع-زمان فروزانفر و در قسمت پایین عکس، مختصری از زندگینامه ایشان آورده شده است که همه اینها بر روی زمینه آبی رنگ جلد کتاب آمده است. پایین عنوان کتاب سال دوم و سوم نمونه‌ای از هنر خوشنویسی آورده شده است. در کتاب سال دوم نوع خوشنویسی به این شکل است که کلماتی به صورت پراکنده آمده و بعضی کلمات و حروف در آن تکرار شده است؛ از کلمات نوشته شده در کادر مربعی شکل روی جلد کتاب ادبیات فارسی (۲) این جمله به دست می‌آید؛ « همه جای ایران سرای من است ».

روی جلد کتاب سال سوم، در قسمت بالای داخل کادر مربع شکل دو بیت شعر خوشنویسی شده است:

«رحم کن، رحم، زانک بر رخ تو
تا تو بر دیگران نبخشایی

در قسمت پایین این دو بیت، داخل تصویر قابی بیضی شکل، دو بیت از اشعار حکیم ابولقاسم فردوسی شاعر نامدار ایرانی خوشنویسی شده است:

«خوشا مرز ایران عنبر نسیم
نه گرمش گرم و نه سرماش سرد
که خاکش گرامی تر از زر و سیم
همه جای شادی و آرام و خورد». به نظر می‌رسد این

شعر از نمونه‌های بسیار مناسب و خوب انتخاب شده برای روی جلد کتاب است.

پشت جلد کتاب سال دوم تصویر عکس استاد غلامحسین یوسفی و زیر تصویر مختصری از زندگینامه او آمده است. رنگ زمینه جلد این کتاب سبز چمنی است. پشت جلد کتاب سال سوم تصویر عکس استاد محمد معین، لغوی معاصر و مختصری از زندگینامه ایشان آورده شده است. به نظر می‌رسد کیفیت طراحی جلد هر سه کتاب مورد بررسی مناسب و خوب است. جملات و ابیات نغز خوشنویسی شده در آنها، آوردن تصاویر عکس فرهیختگان ادب ایران با مختصری از زندگینامه آنها که موجب آشنایی دانش آموزان با بزرگان ادب ایران می‌شود را می‌توان از ویژگیهای خوب جلد کتابها دانست. در هر سه کتاب ادبیات فارسی عمومی سال اول، دوم و سوم مقطع متوسطه در قسمت پایین سمت راست پشت جلد کتابها قیمت آنها آورده شده است؛ کتاب سال اول، قیمت در تمام کشور ۳۷۰۰ ریال؛ کتاب سال دوم، قیمت در تمام کشور ۳۷۰۰ ریال و کتاب سال سوم قیمت در تمام کشور ۴۲۰۰ ریال ذکر شده است. البته این کار، یعنی ذکر قیمت کتاب در سراسر کشور بر روی جلد کتاب خوب و شایسته است.

قطع هر سه کتاب ادبیات فارسی عمومی سال اول، دوم و سوم مقطع متوسطه 17^{cm} x $23/9$ است؛ این اندازه برای کتابها از جهت حمل راحت آنها در راه منزل و مدرسه و نیز در دست گرفتن راحت آن برای مطالعه در مدرسه، منزل و غیره برای دانش آموزان مناسب و خوب است.

نتیجه‌گیری

۱. حجم کتابهای ادبیات فارسی عمومی سال اول، دوم و سوم مقطع متوسطه (با توجه به زمان در نظر گرفته شده برای تدریس در یک سال تحصیلی) زیاد است.
۲. تناسب حجم کتابهای درسی با ساعات در نظر گرفته شده برای تدریس، امکان به کارگیری شیوه‌های تدریس فعال و بهره‌گیری از وسایل کمک آموزشی را فراهم می‌سازد.
۳. میان فصلهای مختلف هر سه کتاب از نظر تعداد درسها و حجم صفحات تقریباً تناسب و هماهنگی وجود دارد.
۴. کیفیت حروف نگاری در کتابهای مورد بررسی به گونه‌ای نیست که باعث جلب توجه دانش آموزان شود.

۵. تصاویری که برای صفحه آرای در ابتدای فصلهای کتاب سال اول آمده تناسبی با محتوای فصلها ندارد و زمینه‌ساز ارائه مطالب و محتوای فصلها نیست.
۶. بعضی از تصاویری که در ابتدای فصلهای مختلف کتاب سال دوم برای صفحه آرای آورده شده (مثلاً تصویر مربوط به صفحه آغاز فصل سوم، « ادبیات پایداری » و صفحه آغاز فصل اول، « انواع ادبی » تا حدی زمینه ساز ارائه مطالب آن فصل است و با محتوای آنها هماهنگی دارد.
۷. تصاویر تکراری که در صفحه آغاز فصلهای مختلف کتاب سال سوم آمده تناسبی با مطالب و محتوای داخل فصلها ندارند و در ارائه مطالب به خواننده کمکی نمی‌کند.
۸. تصویری که برای صفحه آرای در بالای خودآزمایی‌های تمام درسهای کتاب ادبیات فارسی عمومی سال دوم آورده شده به طور غیر مستقیم برحس ارزشمندی جنس مخالف تأثیر گذاشته، منجر به احساس تبعیض می‌شود و با یافته‌های علوم تربیتی و روانشناختی هماهنگی ندارد.
۹. صحافی هر سه کتاب مورد بررسی از کیفیت خوب و مناسبی برخوردار است.
۱۰. نوع کاغذ مورد استفاده در کتابهای ادبیات فارسی (۱) و (۳) از نوع کاغذ مناسب و خوب است.
۱۱. کاغذ به کار رفته در کتاب ادبیات فارسی عمومی سال دوم از نوع کاغذ مناسب برای کتاب درسی نیست.

۱۲. قطع و اندازه هر سه کتاب مورد بررسی از نظر حمل و مطالعه مناسب است.

منابع

۱. گروه مؤلفان کتابهای درسی. ادبیات فارسی (۱). ناشر: شرکت چاپ و نشر کتابهای درسی ایران، تهران، ۱۳۸۳.
۲. گروه مؤلفان کتابهای درسی. ادبیات فارسی (۲). ناشر: شرکت چاپ و نشر کتابهای درسی ایران، تهران، ۱۳۸۴.
۳. گروه مؤلفان کتابهای درسی. ادبیات فارسی (۳). ناشر: شرکت چاپ و نشر کتابهای درسی ایران، تهران، ۱۳۸۴.
۴. رضی، احمد. « معیارهای نقد و بررسی کتابهای درسی دانشگاهی ». اولین همایش بین‌المللی کتاب درسی دانشگاهی. تهران، انتشارات سمت، ۱۳۸۵.
۵. آرمنند، محمد. « ملاحظاتی در نگارش متون درسی ». سخن سمت، تهران شماره ۱۲، ۱۳۸۲.
۶. میرزایی، علی. برنامه‌ریزی درسی و طرح درس در آموزش رسمی و تربیت نیروی انسانی. انتشارات یسطرون، تهران، ۱۳۸۰.
۷. ملکی، حسن. برنامه‌ریزی درسی (راهنمای عمل). انتشارات پیام اندیشه، مشهد، ۱۳۷۹.
۸. پیوندی، سعید. « کتابهای درسی در ایران: اصلاحات جزئی، عیبهای کلی ». نشریه لوح، ۱۳۸۴.

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.